

Temat lekcji: Społeczeństwo II Rzeczypospolitej

Zagadnienie: Emancypacja kobiet

Relacja Anny Bando zarejestrowana w formie audio przez Katarzynę Michałkiewicz w 2012 roku w Warszawie, sygnatura AHM_2694

Fragment audio: „Janina Stupnicka” (3 min 14 s)

Wprowadzenie

Anna Bando urodziła się 23 lutego 1929 w Warszawie. Jej matka, Janina Stupnicka, pochodziła z wielodzietnej rodziny kolejarskiej, w której wszystkie dzieci dzięki staraniu rodziców otrzymały edukację. Janina Stupnicka ukończyła seminarium nauczycielskie, następnie pojechała uczyć na Polesie, gdzie poznała przyszłego męża, ojca narratorki. Małżeństwo szybko się rozpadło. Janina Stupnicka wróciła z dwuletnią Anną do Warszawy.

W poniższym fragmencie Anna Bando opowiada o przedwojennych losach i działalności swojej matki.

Transkrypcja nagrania

Anna Bando: Chyba jak miałam jakieś dwa latka, mama stwierdziła, że właściwie to była jakaś jej pomyłka, jeżeli chodzi o to małżeństwo z tym Włodzimierzem, ponieważ ojciec był dużo starszy od mojej mamy. Chyba coś 17 lat, czy coś takiego. W każdym razie duża była różnica wieku i wielka różnica charakterów. Oj, mama moja całe życie była taka bardzo postępowa, taka troszkę socjalistyczna, socjalizująca może. A ojciec miał zupełnie inny charakter. Pochodził z takiej szlacheckiej rodziny i kiedyś, kiedyś zamożnej, a potem już zubożałej. Gdzieś z południa Polski. Jasło, Lesko, Lwów – to były tamte ziemie, z których on pochodził.

Znaczy, jak miałam dwa latka, to wróciłam z mamą do Warszawy. Znaczy, ja nie wróciłam, tylko mama wróciła ze mną do Warszawy, i z jedną walizeczką. Nic nie wzięła od ojca. Była strasznie ambitna. I chcę jeszcze podkreślić, że nigdy nie wzięła żadnych pieniędzy od ojca. Formalnie nie przeprowadzili rozwodu. To były ciężkie bardzo chwile dla mojej mamy, bo właściwie była jeszcze młodą kobietą – z dzieckiem, samotna w Warszawie. Zaczęła się u swojej starszej siostry, która już tam jakoś prosperowała,

i zaczęła się starać o jakąś pracę. Znalazła pracę w administracji. Prowadziła administrację na Żoliborzu, na Krasińskiego, pod 20. I tam nawet dostała mieszkanie. Zaangażowała się w różne... [...] w różne organizacje społeczne, jako że zawsze była wielką społecniczką. Więc tam była w Lidze Kobiet, w jakichś tam jeszcze innych, jeżeli chodzi o te dzieci takie jakieś... Tam taka bieda była, były takie baraki. A poza tym miała takie ciążoty jednak nauczycielskie, mimo prowadzenia tej administracji. Na podwórku pod 20 był taki pawilon szklany i moja mama postanowiła tam zrobić jakąś taką świetlicę i jakąś taką szkołę. Pierwsza i druga klasa była, tak. I szkoła... I miała taki pomysł, że to była chyba pierwsza szkoła, którą ona stworzyła – mówi się, że teraz właśnie są te szkoły – że uważała, że dzieci niedorozwinięte powinny być z dziećmi zupełnie normalnymi, wtedy się podciągną. A jeżeli one są jakoś w towarzystwie również niedorozwiniętych dzieci, to nie mają żadnych szans. I tak się stało. [...]

Ale jeszcze mama dodatkowo pracowała w kinie, w jednym z kin mojej ciotki, na Żoliborzu. Wieczorami była tam kasjerką w tym kinie. Przed południem prowadziła tę administrację, a jeszcze wtedy, przez jakieś te dwa lata czy trzy, miała tę szkołę. I miała w tej szkole ogromne jakieś ambicje, żeby właśnie z tą młodzieżą coś zrobić. Ale szkoła... jakoś się z tą szkołą skończyło i mama moja wtedy zapisała się na... do Wyższej Szkoły Nauk Politycznych. Wyższa Szkoła Nauk Politycznych. I gdzieś... muszę pokazać pani to zaświadczenie. Samotna kobieta z dzieckiem na ręku, pracująca na dwóch etatach, studiowała Wyższą Szkołę Nauk Politycznych. I jak się uczyła!

Pytania do materiału źródłowego

1. Kto i dlaczego według relacji Anny Bando podjął decyzję o rozstaniu?
2. W jakiej sytuacji ekonomicznej znalazła się Janina Stupnicka po rozstaniu z mężem?
3. Czy fakt, że rodzice Janiny Stupnickiej zapewnili jej edukację, mógł mieć znaczenie dla jej późniejszych wyborów życiowych? Jeśli tak, to jakie?
4. Jaką działalność zawodową i niezawodową podjęła Janina Stupnicka? Jak wam się wydaje, czy było to dla niej łatwe?
5. Czy waszym zdaniem matka Janiny Stupnickiej poradziła sobie po przybyciu do Warszawy? Uzasadnijcie swoją odpowiedź.
6. Jaka opcja polityczna była bliższa Janinie Stupnickiej? Jaki miało to wpływ na podejmowane przez nią decyzje?
7. Na czym polega emancypacyjny charakter historii Janiny Stupnickiej?

Pełna relacja dostępna jest na stronie <https://relacjebiograficzne.pl/audio/85-anna-bando>.